

EVROPSKÁ
KOMISE

Ve Štrasburku dne 8.3.2022
COM(2022) 108 final

ANNEX 1

PŘÍLOHA

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

**REPowerEU: společná evropská akce pro cenově dostupnější, bezpečnější a
udržitelnější energii**

PŘÍLOHA 1

Pokyny k uplatňování článku 5 směrnice o elektřině během současné situace

1. Úvod

Cílem směrnice o elektřině je využít výhod integrovaného trhu k zajištění dostupných a transparentních cen energie a nákladů pro spotřebitele, vysokého stupně bezpečnosti dodávek a spravedlivého přechodu na udržitelný nízkouhlíkový energetický systém. Konkrétně článek 5 má za cíl zajistit účinnou hospodářskou soutěž ve prospěch spotřebitelů a zároveň zajistit ochranu zákazníků v domácnostech, kteří trpí energetickou chudobou a jsou zranitelní. Obsahuje rámec pro výjimečné, časově omezené zavádění regulovaných cen, které lze povolit za zvláštních okolností, jako jsou období výrazně vyšších cen energie. Aby byly zachovány pobídky pro energetickou účinnost a efektivní trh, měla by regulační opatření zůstat dočasná a měla by zahrnovat propracovaný plán k jejich postupnému odstranění.

Je možné, že z důvodu současné situace na trzích s energií budou členské státy muset zasáhnout do stanovování maloobchodních cen, aby splnily své politické cíle a zajistily dostupné transparentní ceny energie a náklady pro spotřebitele.

Cílem těchto pokynů je podpořit členské státy při koncipování takových opatření, zajistit, aby během současné krize byla pro spotřebitele přínosná, a v dlouhodobém horizontu posílit hospodářskou soutěž ve prospěch spotřebitelů. V pokynech jsou uvedeny důvody, proč vysoké a kolísavé velkoobchodní ceny plynu a elektřiny mohou v současné době omezovat hospodářskou soutěž a poškozovat zákazníky. Na základě těchto důvodů by členské státy mohly určit podmínky, za nichž chtějí využít flexibility podle článku 5 ve vztahu k cenovým zásahům na maloobchodní úrovni.

Článek 5 stanoví, že cenu, za niž prodávají elektřinu zákazníkům, mohou volně stanovit dodavatelé a nikoli vláda nebo regulační orgán. Je tomu tak proto, že na dobře fungujícím trhu založeném na interakci nabídky a poptávky tento princip:

- posiluje postavení spotřebitelů,
- vysílá investiční signály, což podporuje střednědobou bezpečnost dodávek a přechod na dekarbonizovaný systém,
- podporuje přechod na flexibilní elektrizační soustavu, zejména s účastí na straně poptávky,
- podporuje energetickou účinnost a úspory energie – jelikož cena energie je důležitým signálem skutečné hodnoty energie, a
- poskytuje spotřebitelům větší výběr, protože dodavatelé mezi sebou soutěží ve vytváření lepších nabídek založených na ceně a službách.

Článek 5 však rovněž uznává, že za určitých okolností může být nezbytné se od této obecné zásady odchýlit. Členské státy mohou zasáhnout do stanovování maloobchodních cen dodavatelů (regulované ceny) v souladu s³⁴:

- ustanovením čl. 5 odst. 3, jež umožňuje členským státům regulovat maloobchodní ceny za dodávky zákazníkům v domácnostech, kteří trpí energetickou chudobou a jsou zranitelní, s výhradou zvláštních podmínek stanovených v čl. 5 odst. 4, s cílem zajistit, aby si mohli dovolit uspokojit své základní energetické potřeby,

- ustanovením čl. 5 odst. 6, jež umožňuje po určitou dobu přijímat opatření týkající se stanovování maloobchodních cen pro domácnosti a mikropodniky s cílem usnadnit přechod k účinné hospodářské soutěži mezi dodavateli. Tato odchylka podléhá konkrétnějším podmínkám stanoveným v čl. 5 odst. 7, které se liší od podmínek platných pro regulované maloobchodní ceny pro spotřebitele, kteří trpí energetickou chudobou a jsou zranitelní. Z bodu 23 odůvodnění směrnice o elektřině, který podrobně vysvětluje cíl článku 5, vyplývá, že tento článek lze použít k řešení dopadů obzvláště vysokých cen.

2. *Důvody pro zásah do stanovování cen v reakci na současnou situaci na trhu s energií*

Ačkoli se přesný dopad bude v jednotlivých členských státech lišit, existuje několik způsobů, jak může současná situace na trhu s energií s vysokými a kolísavými velkoobchodními cenami plynu a elektřiny omezit hospodářskou soutěž a poškodit zákazníky, a to včetně:

- posílení postavení dominantních hráčů,
- zvýšení závislosti na zdrojích energie s vysokými emisemi uhlíku,
- zabránění dodavatelům v přístupu k zajišťovacím produktům nebo k dlouhodobějším trhům, které jim umožní předkládat nabídky spotřebitelům,
- způsobení významné újmy spotřebitelům způsobem, který pravděpodobně poškodí dlouhodobější vývoj trhu, a tím oslabí hospodářskou soutěž a transformaci energetiky,
- přenesení zvyšování cen a volatility na velkoobchodním trhu přímo na maloobchodní trhy (to by znamenalo, že maloobchodní trh nechrání spotřebitele před kolísavými cenami tak, aby spotřebitelé byli schopni přizpůsobit svou poptávku),
- snížení počtu dodavatelů na trhu pod úroveň potřebnou k zajištění účinné hospodářské soutěže na maloobchodním trhu v důsledku současné situace na (velkoobchodním) trhu a
- přetížení režimů dodavatelů poslední instance.

3. *Regulované maloobchodní ceny během současného období vysokých a kolísavých cen energií*

Zaprvé, pokud členské státy již přijaly opatření uvedená v čl. 5 odst. 3 nebo 6, mohou tak činit i během současného období. Mohou rovněž zohlednit dopad současných vysokých a kolísavých velkoobchodních cen energie na připravené plány postupného ukončení těchto intervencí na maloobchodním trhu.

V souladu s 23. bodem odůvodnění jsou časově omezené zásahy do maloobchodních cen během stávajícího výjimečného období nestability povoleny i v případě, že členský stát již přešel do situace plné hospodářské soutěže, a to zahrnující všechny, nebo určitou kategorii zákazníků, aby splnil tyto cíle:

- zajistit ochranu zranitelných zákazníků a zákazníků v domácnostech před výjimečně vysokými cenami,
- zajistit trvalý přechod k plné hospodářské soutěži,
- zabránit vážnému narušení již dosažené úrovně hospodářské soutěže (z výše uvedených důvodů).

4. *Opatření musí naplňovat cíle energetické politiky EU a směrnice o elektřině*

Pokud členský stát reguluje maloobchodní ceny z důvodu současného období vysokých a kolísavých cen, je důležité, aby tím neohrozil širší cíle energetické politiky EU a směrnice o elektřině. Mezi tyto cíle patří konkurenceschopné trhy, posílení postavení spotřebitelů, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie, flexibilní elektrizační soustava a větší energetická účinnost.

Výše uvedené lze zajistit použitím kritérií stanovených v čl. 5 odst. 7. Díky tomu budou opatření navržena tak, aby mohla dosáhnout svého cíle, byla přiměřená tomuto cíli a nezasahovala do běžného fungování trhu více, než je nezbytné.

Z praktického hlediska musí opatření nutně zohledňovat specifické okolnosti, které v současnosti panují a nesou s sebou vysoké a kolísavé velkoobchodní ceny energie, a celkový účel, kterým je zajistit dlouhodobější přechod na plně konkurenceschopný maloobchodní trh a usnadnit transformaci energetiky.

5. *Klíčové aspekty při tvorbě regulovaných maloobchodních cen*

Regulované maloobchodní ceny by v současné situaci měly poskytnout prostor pro zajištění toho, aby trhy mohly v dlouhodobém horizontu fungovat ku prospěchu spotřebitele. To znamená, že by je měla doprovázet opatření k dosažení účinné hospodářské soutěže a metodika pro hodnocení pokroku při jejich provádění. Nejvhodnější opatření budou záviset na konkrétní situaci v každém členském státě a na konkrétních výzvách, kterým čelí, a mohla by zahrnovat:

- Opatření k posílení postavení spotřebitelů:
 - opatření umožňující spotřebu a výrobu vlastní energie,
 - opatření v oblasti energetické účinnosti s cílem snížit poptávku po energii, zvýšit energetickou účinnost a zajistit, aby spotřebitelé byli v menší míře vystaveni dopadům kolísání cen a
 - využití potenciálu flexibility na straně poptávky, aby bylo možné reagovat na výkyvy v poptávce a nabídce, zejména s cílem zajistit, aby se zákazníci mohli účastnit opatření v oblasti odezvy strany poptávky prostřednictvím agregace.
- Opatření, která zajistí, že všichni dodavatelé budou jednat obezřetně a budou chránit zájmy spotřebitelů.
- Opatření, která zajistí, že dodavatelé budou schopni předkládat na trhu nabídky, které odpovídají potřebám spotřebitelů:
 - dodavatelé mají rovný přístup k dlouhodobým smlouvám,
 - opatření na podporu účinného přístupu nových dodavatelů na velkoobchodní trhy,
 - opatření týkající se dominantních výrobců s cílem poskytovat forwardové smlouvy na spravedlivém základě (např. za stejných podmínek jako jejich dodavatelské složce). Pokud výrobci již termínově (forward) prodali energii prostřednictvím dlouhodobých dohod o nákupu energie nebo dvoustranných smluv, měla by být tato energie vyloučena a
 - odstranění překážek vstupu nových účastníků.

V každém případě by členské státy měly zajistit úplné a účinné provedení kapitoly III směrnice o elektřině, aby se zajistilo posílení postavení spotřebitelů.

Tato metoda je nezbytná pro posouzení pokroku při návratu k plně konkurenčním trhům. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, by byl plán obsahující milníky pro odstranění regulovaných cen:

- milníky by měly být spojeny zejména se zmírňováním dopadu mimořádných podmínek na straně nabídky a poptávky, aniž by se očekával jejich návrat na úroveň před krizí. To by

znamenalo, že bychom očekávali obnovení plné hospodářské soutěže na základě nové úrovně velkoobchodních cen,

- plán by měl být dostatečně jasný, aby účastníkům trhu umožnil plánovat dopředu.

Minimalizace možných nepříznivých dopadů regulovaných cen rovněž znamená zajistit nediskriminační zacházení s dodavateli. Takové zacházení musí zahrnovat následující:

- Dodavatelé by měli mít možnost vytvářet jiné nabídky, které nebudou založeny na regulovaných cenách.
- Dotčeny by neměly být smlouvy s dynamickým určováním ceny a spotřebitelé by měli mít i nadále možnost zvolit si dynamické sazby.
- Metodika by měla zajistit, že nebude upevňovat postavení dominantních subjektů.
- Regulovaná cena by neměla vycházet z výrobního parku jediného provozovatele. Pokud však výrobní park určitého provozovatele byl v minulosti zpřístupněn všem dodavatelům za nediskriminačních podmínek, bylo by možné vzít tuto skutečnost v úvahu.
- Výběr dodavatele podléhajícího regulované ceně by měl být transparentní a proces výběru by se měl zakládat na nediskriminačních výběrových kritériích.
- Pokud se dodavateli poskytuje kompenzace za poskytování nabídek za regulované náklady, jsou k dispozici dvě možnosti:
 - všichni dodavatelé by měli být způsobilí poskytovat nabídky za regulovanou cenu na stejném základě. Načasování kompenzace by mělo zohledňovat různé finanční dopady na malé dodavatele s cílem chránit je před nepřiměřenou zátěží, která by mohla vzniknout z povinnosti nabízet elektřinu za regulované ceny,
 - dodavatel by měl být vybrán v otevřeném řízení, jako je nabídkové řízení.

Regulované ceny by měly odrážet náklady, a to na úrovni, na níž může docházet k účinné cenové konkurenci. V tomto ohledu by členské státy měly vzít v úvahu tyto faktory:

- Metodika stanovování regulovaných cen by měla být plně kontrolovatelná.
- Pro proces výpočtu by měl mít orgán, který zavádí regulované ceny, přístup k nezbytným informacím o struktuře nákladů odvětví.
- Regulovaná cena musí být schopna pokrýt odůvodněně vzniklé náklady dodavatelů a musí být posouzena na základě objektivních hospodářských kritérií, včetně regulovaných nebo administrativních nákladů.
- V období vysokých a kolísajících cen je obzvláště obtížné určit vhodnou referenční cenu pro náklady dodavatelů při nákupu elektřiny. Je však důležité, aby regulované ceny odrážely náklady s ohledem na řádně odůvodněné delší období, i kdyby během určitého krátkodobého období mohly být regulované ceny nižší, než je nezbytné k pokrytí velkoobchodních tržních nákladů. Stanovení ceny by mohlo být například založeno na běžném forwardovém nakupování energie ze strany dodavatelů v příslušném členském státě.

Mezi další požadavky podle čl. 5 odst. 7 směrnice o elektřině patří:

- minimalizovat případný negativní dopad regulovaných maloobchodních cen na velkoobchodní trh s elektřinou,
- zajistit, aby příjemci regulovaných maloobchodních cen měli i nadále možnost zvolit si konkurenční tržní nabídky a aby jim byla v tomto ohledu poskytována podpora a informace,
- přímo informovat zákazníky o možnosti instalace inteligentních měřičů a poskytnout jim nezbytnou pomoc a

- zajistit, aby regulované maloobchodní ceny nevedly k přímým křížovým dotacím mezi zákazníky zásobovanými za ceny na volném trhu a zákazníky zásobovanými za regulované dodavatelské ceny.